

12.12.2022

Esitys alkolukon käytön lisäämiseksi

Onnettomuustietoinstituutti OTI esittää alkolukon käyttöä lisääviä toimenpiteitä liikenteessä esiintyvän alkoholirattijuopumusongelman vähentämiseksi.

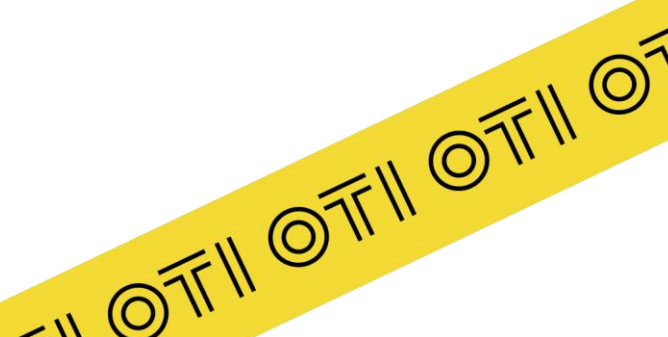
TAUSTA:

Liikenneonnettomuuksien tutkijalautakunnat tutkivat lakisääteisesti kaikki kuolemaan johtaneet tie- ja maastoliikenneonnettomuudet (laki tie- ja maastoliikenneonnettomuuksien tutkinnasta 1512/2016). Lautakuntien tehtävänä on selvittää onnettomuuden kulku sekä siihen johtaneet tekijät ja tehdä tutkinnan perusteella ehdotuksia liikenneturvallisuuden parantamiseksi. Sen lisäksi, että lautakunnat voivat itse toimittaa tekemiänsä parannusehdotuksia suoraan eteenpäin asiasta vastaavalle taholle, pyrkii Onnettomuustietoinstituutti (OTI) hyödyntämään tehtyjä parannusehdotuksia mahdollisimman tehokkaasti liikenneturvallisuustyössä. Tiedon välittämisen ohella yksi parannusehdotusten hyödyntämistapa on parannusehdotusesitysten laatiminen ja toimittaminen asianmukaisille organisaatioille.

Päihteiden esiintyvyyttä liikenneonnettomuuksien tutkijalautakuntien tutkimissa kuolemaan johtaneissa tieliikenneonnettomuuksissa on tarkasteltu OTIn Päihderaportissa (Räty E. 2022, OTI-Päihderaportti 2022). Tutkijalautakuntien vuosina 2016–2020 tutkimien kuolemaan johtaneiden moottoriajoneuvo-onnettomuuksien aiheuttajista 27 % oli alkoholin vaikutuksen alaisia. Kuljettajat olivat tyypillisesti voimakkaasti päihtyneitä, 75 prosentilla alkoholin vaikutuksen alaisista kuljettajista veren alkoholipitoisuus ylitti törkeän rattijuopumuksen rajan (1,2 promillea). Alkoholi oli edelleen selvästi yleisin yksittäinen kuolemaan johtaneiden moottoriajoneuvo-onnettomuuksien aiheuttajakuljettajilla esiintynyt päihde.

Merkille pantavaa oli se, että suurimmalla osalla (82 %) alkoholin vaikutuksen alaisista kuljettajista oli onnettomuushetkellä voimassa oleva ajokortti sekä se, että joka kolmannella alkoholirattijuopolla oli aiempia rattijuopumustuomioita. Alkoholin vaikutuksen alaisista kuljettajista joka kolmas (34 %) oli saanut onnettomuutta edeltäneiden viiden vuoden aikana vähintään yhden rangaistuksen rattijuopumuksesta.

STM:n Koti- ja vapaa-ajan tapaturmien ehkäisyohjelmassa (2021–2030) päihteiden todetaan edelleen olevan iso ongelma liikenteessä. Ohjelman toimenpide 45 tukee alkolukon käyttöä: "Selvitetään mahdollisuutta nostaa ajokieltojen kesto muiden Pohjoismaiden tasolle, jotta alkolukko olisi relevantti vaihtoehto ajokiellolle." Kuolemaan johtaneiden liikenneonnettomuuksien tutkinnasta saatujen havaintojen perusteella OTI näkee tarpeellisena toteuttaa selvitys nopealla aikataululla.

Euroopan ajokorttidirektiivi toteaa alkoholin käytön olevan vakava vaara liikenneturvallisuudelle. Ongelman merkittävyyden vuoksi lääkärin on oltava erityisen valppaina. Ajokorttia ei saa antaa eikä uudistaa hakijoille tai kuljettajille, jotka ovat alkoholiriippuvaisia tai jotka eivät kykene pidättäytymään ajamisesta alkoholin vaikutuksen alaisena. Onnettomuustutkinnasta saadut havainnot päihtyneenä ajamisen toistumisesta ajo-oikeuden omistavilla kuljettajilla on osoitus siitä, että direktiivissä todettu päihderiippuvuus ajokortin saamisen esteenä ei käytännössä toteudu Suomessa.

European Transport Safety Council ETSC seuraa alkulukkolainsäädännön kehitystä Euroopassa ja ETSC suosittelee voimakkaasti alkolukkojen yleistymisen edistämistä EU:n jäsenmaissa https://etsc.eu/wp-content/uploads/ALCOHOL_INTERLOCKS_FINAL.pdf.

Yhdysvaltalainen National Transport Safety Board NTSB on esittänyt, että kaikki uudet ajoneuvot tulee varustaa laitteistolla, joka tunnistaa ja estää ajoneuvon kuljettamisen alkoholin vaikutuksen alaisena <https://etsc.eu/united-states-call-for-alcohol-detection-systems-in-all-new-vehicles/>.

ESITYS:

Onnettomuustietoinstituutti (OTI) esittää moottoriajoneuvoilla aiheutettujen alkoholionnettomuuksien ennaltaehkäisemiseksi toimenpiteitä seuraavasti:

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen tulee

- Edistää nopealla aikataululla koti- ja vapaa-ajan tapaturmien ehkäisyohjelmassa mainittuja alkoholikon käyttömäärään ja päihtyneenä ajamiseen liittyviä selvityksiä.
- Edistää ajo-oikeudellisten alkoholin väärinkäyttäjien tunnistamista terveydenhuollossa. Tavoitteena on, että lääkäri ilmoittaa poliisille aina tunnistettuaan alkoholiriippuvaisen ajo-oikeudellisen henkilön.
- Tehostaa ajo-oikeudellisten päihdeongelmaisten henkilöiden päihdeseurantaa.

OTI seuraa esitysten toteutumista.

Lisää tietoa OTIsta ja tutkijalautakunnista:

<https://www.lvk.fi/onnettomuustietoinstituutti/oti/>

Turvallisesti kaiken ikää. Koti- ja vapaa-ajan tapaturmien ehkäisyn ohjelma 2021–2030 sekä selvitys kustannuksista. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/162537>

OTI-Päihderaportti 2022: <https://bit.ly/3Lpr6Nz>

